

DOI: <https://doi.org/10.18524/2519-2523.2023.18.294825>

УДК 94(477)Липа

**NOVEMBER 13 – IVAN LYPA
MEMORIAL DAY
(24.02.1965, KERCH - 13.11.1923,
VYNNYKY)**

**13 ЛИСТОПАДА – ДЕНЬ ПАМ'ЯТІ
ІВАНА ЛИПИ
(24.02.1965, КЕРЧ – 13.11.1923,
ВИННИКИ)**

Svitlana Kucherenko

Post-graduate student
Odesa I. I. Mechnikov National University
2, Dvorianska Str., Odesa, 65082, Ukraine
ORCID:
<https://orcid.org/0000-0002-3718-2579>
E-mail: kusvi@ukr.net

Citation: Kucherenko, S. (2023). November 13 – Ivan Lypa Memorial Day (24.02.1965, Kerch – 13.11.1923, Vynnyky). *Chornomors'ka mynuvshyna: notes of the Department of the history of Cossacks in the South of Ukraine* / V. A. Smolij, ed. Odesa, vol. 18, pp. 197 – 199.

Submitted: 09. 12. 2023

Світлана Кучеренко

Аспірантка
Одеського національного університету
імені І. І. Мечникова
вул. Дворянська, 2, Одеса, 65082, Україна
ORCID:
<https://orcid.org/0000-0002-3718-2579>
E-mail: kusvi@ukr.net

Цитування: Кучеренко С. 13 листопада – день пам'яті Івана Липи (24.02.1965, Керч – 13.11.1923, Винники). *Чорноморська минувшина: записки Відділу історії козацтва на півдні України*: зб. наук. праць/ за ред. В. А. Смолія. Одеса : ФОП Бондаренко М. О., 2023. Вип. 18. С. 197 – 199.

Отримано: 09.12.2023

«ІВАН ЛИПА ТАРАСІВЕЦЬ ПИСЬМЕННИК ЛІКАР 1865 КЕРЧ НАД ЧОРНИМ МОРЕМ 1923 ВИННИКИ КОЛО ЛЬВОВА» – написано архітектором І Коверком на прохання Юрія Липи на пам'ятнику батькові у 1937 р.

Життєвий шлях І. Липи від Керчі до Винників тривав 58 років, пройшовши через Харків, Казань, Канів Полтаву, Одесу, Київ, Вінницю, Кам'янець-Подільський, Львів, Тарнів та інші міста, містечка і села України й поза нею. Одеські сторінки в біографії визначено 1897 – 1898 і 1902 – 1918 рр. [3].

Але зі спогадів І. Липи про походження відомо, що його родина по матері (можливо і по батькові), була пов'язана з Одесою від початку ХІХ століття. Дід Михайло Житецький (мамин батько) походив з Полтавщини, чумакував, зрештою оселився в Курисові-Покровському, а звідти приїхав до Одеси. Дуже любив розповідати, як став одеситом: прийшов до урядовця, сказав, що безрідний, дав три карбованці, його й приписали... Похований був десь на Романівці [1, с. 4]. Очевидно, що в Одесі народилася його донька, мати І. Липи. Якби Ганна Житецька і Лев Липа, побравшись в Одесі, не «запрягли воли» й не «подалися через увесь Крим до Керчі», то їхній син

Іван був би одеситом ще й за народженням, а не лише за проживанням, працею (від лікаря для бідних і санітарного лікаря міста), громадською (Одеська літературна Спілка, Просвіта) та політичною діяльністю (комісар Одеси) упродовж півтора десятка років.

З комплекту пам'яток-календариків, виданих до 100-річчя Української революції організацією «Одесі – 600» за ініціативи К. Сорокіної, автор тексту І. Стамбол, консультанти Т. Гончарук і Т. Вінцовський, дизайн І. Макарчук.

13 листопада 2023 р. у Винниках, що віднедавна приєднані до Львова, відбулися пропам'ятні заходи, присвячені 100-річчю з дня смерті українського політичного і культурного діяча Івана Львовича Липи: обряд панахиди на цвинтарі; екскурсія по місцях І. Липи; погашення марки і виставка експонатів «Іван Липа і його епоха» в краєзнавчому музеї; виставка творів дружини Юрія Липи художниці Галини Захаряевич (з фондів Самбірського музею «Бойківщина») у бібліотеці; тематична виставка-продаж літератури Львівського видавництва «Каменярь». Завершував програму круглий стіл «Місце родини Лип в українському національному русі» (модератор Зоряна Іванків – голова Лікарського клубу імені Ю. Липи Львівського лікарського товариства), під час якого було заслухано доповіді: «Шлях лікаря-українця на зрізі епох у листах І. Липи» (І. Стамбол, доцент кафедри інформаційних комунікацій факультету української філології, культури і мистецтва Київського університету ім. Б. Грінченка), «Винниківська сторінка життя Юрія Липи» (С. Кучеренко, аспірантка кафедри історії України та спеціальних історичних дисциплін Одеського університету ім. І. І. Мечникова, заступниця голови правління Благодійного Фонду ім. І. та Ю. Лип); «Іван Липа на Полтавщині» (А. Гейко, директор Мачухівського краєзнавчого музею); «Увічнення пам'яті Івана та Юрія Лип у Мачухах» (В. Білокінь, голова Мачухівської територіальної громади); «Історія та перспективи відновлення будинку, де проживав Іван Липа» (Б. Шустер, керівник офісу Львівської громади у м. Винники); «Доба Івана Липи» (М. Литвин, професор

Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича), «Іван Липа і сучасність» (Д. Сапіга, (директор видавництва «Каменярь»).

Тема останньої доповіді круглого столу нагадала найвідоміший вірш І. Липи, що в наш воєнний і в прийдешній пост воєнний час стає найсучаснішим:

Суд визвольного краю

*Тепер і ви прийшли, бездушні неймовіри,
Що весь нудний свій вік без цілі і без віри
Тягли, працюючи для власного життя,
Що проминуло сном без всякого пуття.
Тепер і ви прийшли, мене що занедбали,
В неволі та біді покинули своїх,
Що ворогам моїм всі сили oddавали.
Що ви любили їх, гнобителів моїх.
Тепер і ви прийшли, єхидні і лукаві.
Що працювали лиш для власної пихи,
І ролю грали скрізь, аби придбати слави.
Не діти ви мені, ви вороги лихі!
Тепер і ви прийшли, що вам талант од Бога
На те призначено, щоб край свій рятувать,
А ви, з рабів раби, лівії до всього.
Зуміли той алмаз в багнюці затоптать.
Тепер усі прийшли в час радощів народніх..
Що ж принесли міні? Серця свої холодні?
О, йдіть од мене геть! І геть з очей моїх!
Тепер приймаю я тільки дітей своїх...(1900) [2, с.26.]*

Джерела та література:

1. Липа І. Дитинство в Керчі. *Наші дні*. 1942. №9. С. 4 – 5.
2. Липа І. Суд визволеного краю. *Поезія / упоряд. С. Кучеренко, вст. сл. І. Стамбол*. Львів: Каменярь, 2015. 33 с.
3. Стамбол І. І. Іван Львович Липа в українському національному русі: лікар, письменник, тарасівець / наук. ред. і вст. ст. В. М. Хмарський; Нац. б-ка ім. В. І. Вернадського, ОНУ ім. І. І. Мечникова. Київ, Одеса, 2017. 296 с.

References:

1. Lyra, I. (1942). *Dytynstvo v Kerchi. Nashi dni*. №9, s. 4 – 5.
2. Lyra, I. (2015). *Sud vyzvolenoho kraiu. Poeziia / uporiad. S. Kucherenko, vst. sl. I. Stambol*. Lviv. 33 s.
3. Stambol, I. I. (2017). *Ivan Lvovych Lyra v ukrainському natsionalnomu rusi: likar, pysmennyyk, tarasivets / nauk. red. i vst. st. V. M. Khmarskyi; Nats. b-ka im. V. I. Vernadskoho, ONU im. I. I. Mechnykova*. Kyiv, Odesa. 296 s.